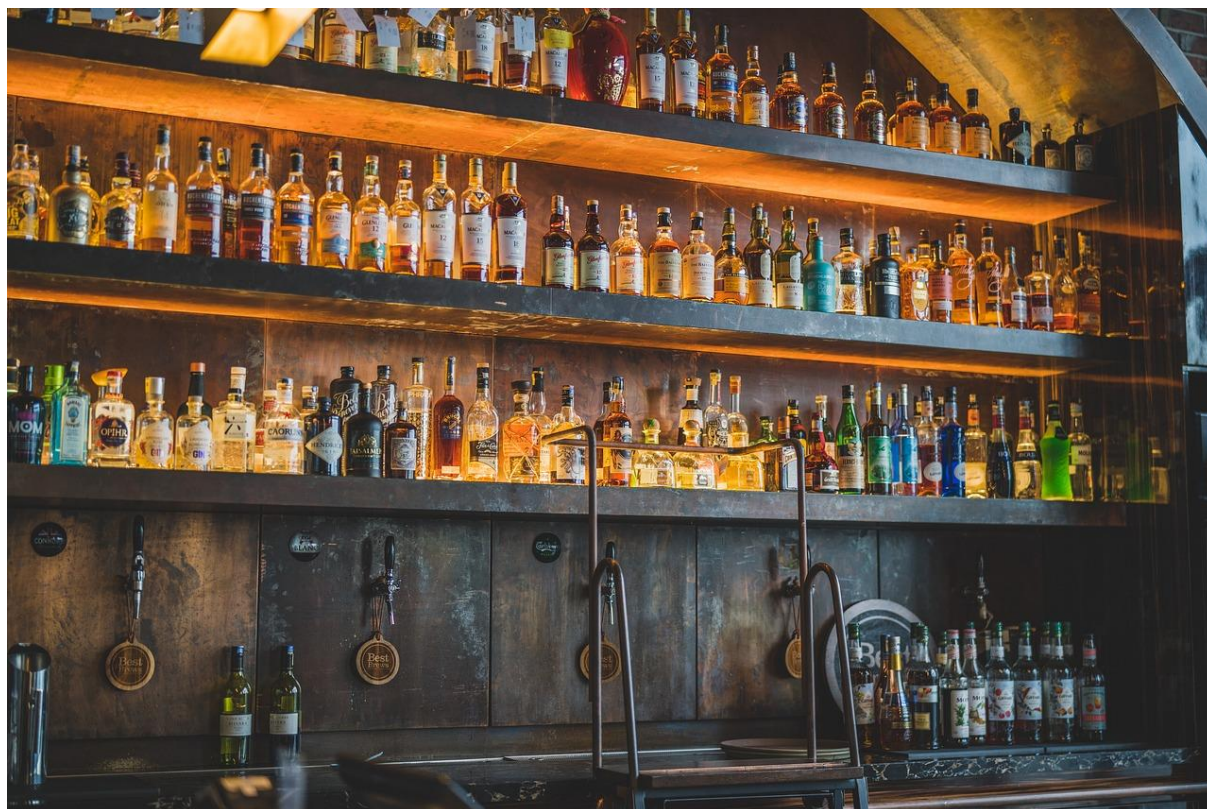

Engerdal kommune
helt naturlig

ALKOHOLPOLITISK OG RUSFOREBYGGENDE HANDLINGSPLAN FOR ENGERDAL KOMMUNE 2024 – 2028

Vedtatt av kommunestyret xx.xx.2024

Innholdsfortegnelse

Handlingsplan -alkoholpolitisk del

1. Innledning.....	3
2. Overordnede mål og strategier.....	4
3. Kommunens mål og strategier.....	5
4. Bevillingspolitikken i Engerdal kommune	6
4.1. Tildeling av salgs og skjenkebevillinger	6
4.2. Bevillingsperioden.....	6
4.3. Salgsbevillinger	6
4.4. Skjenkebevillinger.....	7
4.5 Skjenketider for alkoholholdig drikk i Engerdal	7
4.6. Salgstider for alkoholholdig drikk.....	7
4.7. Alkoholreklame	8
4.8. Avgjørelsesmyndighet	8
5. Vandelsvurdering	8
6. Uttalelse fra den kommunale sosialtjenesten i NAV	8
7. Viktige momenter ved tildeling og fornyelse av bevilling	8
8. Punktavhold gjennomføres på følgende steder og i følgende situasjoner	9
9. Kommunens kontroll	9
10. Gebyr.....	9

Handlingsplan - rusforebyggende del

1. Innledning.....	<u>111</u>
2. Mål og strategier.....	<u>111</u>
3. Kommunens mål og strategier.....	<u>122</u>

Handlingsplan -alkoholpolitisk del

1. Innledning

Handlingsplanen bygger på Lov om omsetning av alkoholholdig drikk mv. (alkoholloven) av 1989, med senere endringer, tilhørende forskrifter, merknader og endringslover.

Lovens formål er ifølge §1-1 «å begrense de samfunnsmessige og individuelle skadene som alkohol kan medføre, og begrense forbruket.»

Etter alkohollovens § 1-7 d er kommunen pålagt å utarbeide en alkoholpolitisk handlingsplan. Lovgivers intensjon er at handlingsplanen skal fremstille en samlet oversikt over utfordringsbildet som bruk av rusmidler skaper og være grunnlaget for forebyggende og skadebegrensende tiltak. Handlingsplanen gir retningslinjer for Engerdal kommunes alkoholpolitikk i tidsrommet 2024 - 2028.

De enkelte søknader om salgs- og skjenkebevillinger for alkoholvarer behandles i overensstemmelse med de alkoholpolitiske prinsipper som er uttrykt i denne handlingsplanen. Bevillinger fornyes innen bevillingsperioden opphører den 30. september året etter at nytt kommunestyre tiltrer.

Utviklingen av alkoholpolitisk handlingsplan må også ses i sammenheng med folkehelselovens formål om å «fremme folkehelse, forebygge sykdom og utjevne sosiale helseforskjeller». Dette er noe annet og mer omfattende enn retningslinjer for salgs- og skjenkebevillinger.

Under behandlingen av «Folkehelsemeldingen – Nasjonal strategi for utjamning av sosiale helseforskjeller» i 2023, forpliktet Stortinget seg til WHO sitt mål om å redusere omfanget av skadelig alkoholbruk med 20 % innen 2030, målt fra nivået i 2010. Dette er vanskelig å oppnå uten at kommunene også jobber mot samme mål.

I Norge er det en liberal drikkekultur. Omsetningen av alkohol har økt kraftig siden 1990, og særlig omsetningen av vin utgjør økningen. I løpet av dette tidsrommet ble vi introdusert for 3 liters vinkartonger, og kjøpekraften steg generelt og blant kvinner spesielt. Vi reiste mer, og tok med oss drikkekulturen fra vinproduserende land.

Studenter, kvinner og eldre drikker nå mer alkohol enn tidligere generasjoner gjorde. Ungdom og unge voksne jenter og gutter drikker like ofte, men guttene drikker gjerne større mengder enn jentene gjør. Å drikke seg beruset er i Norge ikke bare akseptert, men også forventet.

I vinproduserende land drikkes det alkohol ofte, men ikke mye ved hver anledning. I Norge og andre Nord-Europeiske land drikker vi sjeldnere, men større mengder. Langvarig høyt alkoholforbruk øker risikoen for sykdommer blant annet i hjerne- og nervesystemet, leversykdommer, betennelse i bukspyttkjertelen, høyt blodtrykk, hjerneslag og enkelte kreftformer. Vår måte å drikke på utsetter oss selv og andre for fare for skader og ulykker. Det anslås at alkohol er involvert i 70-80 % av voldstilfellene i landet. Utøvelse av vold og seksuelle overgrep skjer vanligvis mellom bekjente og under påvirkning av rus.

2. Overordnede mål og strategier

Bruk av alkohol bidrar til at sosial ulikhet i helse forsterkes. Mennesker med flere risikofaktorer i livet, opplever at disse blir forsterket ved bruk av alkohol. De viktigste årsakene til sosial ulikhet er utdanning og inntektsforskjeller, som igjen speiles i hva slags arbeid og boforhold man har.

Regjeringen utformer rusmiddelpolitikken på nasjonalt nivå, og legger fram handlings- og strategiplaner. Kommunen må til enhver tid gjøre seg kjent med disse, og de bør være utgangspunktet for kommunale mål og strategier.

Det er bred enighet om at utjevning av sosiale forskjeller er den viktigste prioriteringen, at folkehelse blir mest påvirket av forhold utenfor helsesektoren og at det skal settes inn tiltak der de virker best for de som trenger det mest. Bruk av rusmidler er blant de viktigste risikofaktorene for tap av friske leveår og død.

Regjeringen legger i 2024 fram en forebyggings- og behandlingsreform for rusfeltet, og starte opp et nasjonalt rusforebyggende program for barn og unge. Stortinget har sluttet seg til Nasjonal alkoholstrategi i 2023-2030 med seks hovedprioriteringer:

- Videreføre hovedlinjene i alkoholpolitikken
- Understøtte alkoholforebygging i kommunene
- Forsterke tidlig innsats mot skadelig alkoholbruk
- Fremme alkoholfrie arenaer i samarbeid med frivilligheten, idretten, skolen og arbeidslivets parter
- Styrke kunnskapen og kompetansen om alkohol
- Prioritere forskning på sykdomsutvikling og skader knyttet til alkohol.

Viktige strategiske mål i rusmiddelpolitikken er:

- Å forebygge alle former for rusmiddelmisbruk med særlig fokus på forebyggende arbeid blant barn og unge
- Bedre tilgangen til effektiv rådgivning, hjelp og behandling for personer med rusmiddelproblemer og deres pårørende
- Oppnå en vesentlig reduksjon i forekomsten av rusmiddelrelaterte Helsekader og rusmiddelrelaterte dødsfall.

Strategiske mål for alkoholpolitikken er:

- Redusere totalforbruket av alkohol
- Endre skadelige drikkemønstre
- Heve den gjennomsnittlige debutalderen for alkohol
- Øke oppslutningen om alkoholfrie soner, som under graviditet, i trafikken, i samvær med barn og unge, i arbeidslivet, og i organiserte fritidsaktiviteter.

Forskning viser at det er nær sammenheng mellom totalforbruket i befolkningen, og omfanget av alkoholrelaterte skader. Lokalt forebyggende arbeid bør derfor ta sikte på å redusere forbruket av alkohol, spesielt rettet mot særlige risikoutsatte grupperinger. Virkemidler kan være avgifter/pris, aldersgrenser, salgs- og skjenkebestemmelser og kontrollvirksomhet.

Bruken av illegale rusmidler er økende. Det gjelder spesielt cannabis. Forskjellige grupperinger i vårt samfunn arbeider for at dette rusmiddelet, på visse vilkår, skal frigis. Dette begrunnes blant annet med at cannabis skal erstatte alkohol. Nasjonal og internasjonal forskning viser at cannabis har meget stort skadepotensiale på unge, uferdige hjerner. Undersøkelsene viser endringer i hjernen som resulterer i svekkede kognitive funksjoner som hukommelse og læringsevne. Undersøkelsene viser også at gruppen som røyker cannabis i snitt drikker mer alkohol enn andre. Forskning viser at cannabis og alkohol kombineres i så mye som 80 % av brukstilfellene.

Beslag analysert av Kripos viser at styrkegraden av THC, virkestoffet i cannabis, er mangedoblet de siste årene. Samtidig vurderer ungdom bruken av cannabis som mindre risikabel. Ungdom oppsøker nå i større grad helsehjelp for sin bruk av cannabis enn tidligere, og flere blir tatt for bilkjøring i påvirket tilstand.

Bruk av andre illegale rusmidler varierer mer. De siste årene er bruken av Ecstasy/MDMA redusert, mens for kokain er det mer enn doblet.

Konfirmasjonstiden innebærer i noen områder en aksept for, eller tillatelse til, å drikke alkohol eller være på steder der alkohol drikkes. Å utsette debutalder er en av de viktigste forebyggende tiltak som kan iverksettes.

Russefeiringen er også en periode i livet som ofte inneholder en betydelig økning i inntak av rusmidler.

Mange eldre drikker nå mer alkohol enn tidligere generasjoner eldre. Det er gjerne knyttet til etablerte alkoholvaner og økt kjøpekraft og tilgjengelighet. Selv om de statistisk sett drikker oftere, så drikker ikke eldre så store mengder. Kombinasjonen alkohol og medikamenter er ofte uheldig, og eldre oppnår lettere høyere promille ettersom kroppen inneholder mindre vann enn da man var yngre.

3. Kommunens mål og strategier

Engerdal kommune vil støtte opp om nasjonale mål og strategier. Kommunens egne målsetninger og strategier, skal være basert på kommuneplanens hovedmålsettinger for oppvekstmiljø, sosialt arbeid, og helsefaglig arbeid.

Hovedfokus skal være å beskytte barn og unge mot skader og belastninger knyttet til eget eller andres bruk av rusmidler.

Edruskapsmessige hensyn skal tillegges betydelig vekt ved avgjørelser om tildeling av salgs- og skjenkebevillinger.

Engerdal kommune har ikke tak på antall skjenkebevillinger.

Strategiske mål for rusmiddelpolitikken i perioden 2024 – 2028:

- Styrke de unges mestringskompetanse og gruppenormer
- Heve den gjennomsnittlige debutalderen for alkohol
- Sikre alkoholfrie soner, særlig for barn og ungdom
- Søke å fokusere på dette i alt arbeid med unge slik som gjennompsykisk helsearbeid, ved helsestasjonen, gjennom videreføring av ungdomsarbeidet i ungdomsrådet, ved ungdomsklubben og i kulturskolen
- Arbeide for å styrke kunnskapen blant barn, unge og foreldre om andre rusmidler, herunder særlig bruken av cannabisstoffer og andre stoffer som inneholder THC
- Holdningsskapende arbeid på helsestasjon, i barnehage og skole gjennom informasjon, undervisning og som tema i samtaler med foresatte
- Helse skal ha et overordnet ansvar for rus, da rus og psykiske lidelser henger nøye sammen
- Det må også sikres behandlingstilbud og ettervern for rusmisbrukere
- Ettervernet bør skje i nært samarbeid med den kommunale sosialtjenesten i NAV.

4. Bevillingspolitikken i Engerdal kommune

4.1. Tildeling av salgs og skjenkebevillinger

Det kan gis følgende salgs- og skjenkebevillinger i kommunen;

- Faste salgs og skjenkebevillinger
- Bevilling for en bestemt del av året
- Bevilling for enkeltanledninger
- Ambulerende bevilling for sluttet selskap

Det settes ikke tak på antall faste bevillinger, men det er et uttalt mål å begrense antallet så langt rimelige hensyn tillater det.

Tre ambulerende bevillinger for skjenking av øl/rusbrus, vin og brennevin videreføres, i samsvar med tidligere planperioder.

4.2. Bevillingsperioden

Bevillingsperioden for faste salgs- og skjenkebevillinger settes til 4 år, med opphør senest 30. september året etter at nytt kommunestyre tiltrer. Bevilling for enkeltanledninger gis for arrangementer med en varighet inntil 7 dager.

4.3. Salgsbevillinger

Kommunen gir salgsbevilling for alkoholholdig drikk gruppe 1 (høyst 4,7 volumprosent) til matvareforretninger som har assortert vareutvalg som tilsvarer en dagligvare forretning. Salgsstedene skal ha god informasjon om aldersgrense, legitimasjonsplikt og salgstider ved kjøp av alkohol, samt en plassering der alkoholfri og alkoholsvak drikk, ikke kan forveksles. Salgsbevilling for alkoholholdig drikk gis ikke til bensinstasjoner eller kiosker.

4.4. Skjenkebevillinger

Det kan gis skjenkebevilling for følgende drikkevarer:

- alkoholholdig drikk gruppe 1
- alkoholholdig drikk gruppe 1 og 2
- alkoholholdig drikk gruppe 1, 2 og 3

Med alkoholholdig drikk gruppe 1, menes drikk som inneholder over 2,5 og høyst 4,7 volumprosent alkohol. Med alkoholholdig drikk gruppe 2, menes drikk som inneholder over 4,7 og mindre enn 22 volumprosent alkohol. Med alkoholholdig drikk gruppe 3, menes drikk som inneholder mellom 22 og 60 volumprosent alkohol.

Godkjent skjenkested kan få tillatelse til uteservering innen et fysisk klart avgrenset område. Planer for avgrensning og utforming skal godkjennes av bygningsmyndighetene.

Alle søknader om bevilling skal undergis en konkret vurdering, blant annet med hensyn til hvorvidt normaltiden for salg og skjenking skal fravikes i det enkelte tilfelle.

4.5 Skjenketider for alkoholholdig drikk i Engerdal

Generell skjenketid for alkoholholdig drikk gruppe 1 og 2 kan skje fra kl. 13.00 til kl. 02.00.

I særlige tilfeller kan skjenketiden utvides til å gjelde fra klokken 11.00.

Skjenking av alkoholholdig drikk gruppe 3 kan skje fra kl. 13.00 til kl. 01.00.

For sluttede selskaper kan skjenketiden forlenges til kl. 02.00. Konsum av skjenket alkoholholdig drikk skal opphøre senest 30 minutter etter skjenketidens utløp. Lukketidspunkt for bevertningsstedene settes som hovedregel også til 30 minutter etter skjenketidens utløp.

Kommunen kan fastsette andre skjenketider for det enkelte skjenkested. Kommunen kan forlenge skjenketiden for en enkelt anledning når bevillingshaver med skjenkebevilling søker om dette. Det kan vedtas innskrenkninger i skjenketiden for det enkelte skjenkested.

4.6. Salgstider for alkoholholdig drikk

Salg av alkoholholdige produkter med volumprosent inntil 4,7% følger i utgangspunktet forretningenes åpningstider, men bevillingspliktige produkter kan ikke under noen omstendighet selges ut over de tidsinnskrenkninger som alkohollovens § 3-7 gir.

I henhold til alkohollovens § 3-7 annet ledd vedtas følgende salgstider: Salgstider for Engerdal kommune settes fra kl. 08.00 – 20.00 på hverdager og fra kl. 08.00 – 18.00 på dager før søndag og helligdager unntatt dagen før Kristi Himmelfartsdag.

Ifølge bestemmelsens tredje ledd er det forbudt å selge eller utlevere alkoholholdig drikk i gruppe 1 på søndag og helligdager, 1. og 17. mai. Forbudet mot å selge alkohol i gruppe 1 på valg- og stemmedager samt påske- og pinseaften opphørte 1.1.2016. Dette innebærer at bevillingshaver kan selge alkohol på disse dagene dersom kommunen ikke eksplisitt bestemmer noe annet i alkoholpolitisk plan, forskrift eller bevilgningsvedtak. Engerdal kommune følger her de retningslinjer lovbestemmelsen gir, og har ikke laget noen andre eksplisitte bestemmelser.

4.7. Alkoholreklame

Alkoholreklame er forbudt. Forbudet gjelder også reklame for andre varer med samme merke eller kjennetegn som drikk som inneholder over 2,5 volumprosent alkohol. Slike varer må heller ikke inngå i reklame for andre varer eller tjenester.

4.8. Avgjørelsesmyndighet

Kommunestyret vedtar retningslinjer for tildeling av salgs og skjenkebevillinger og rus politisk handlingsplan, behandler søknad om tildeling av nye salgs og skjenkebevillinger samt oppretter 3 ambulerende bevillinger.

Assisterende kommunedirektør avgjør søknader om bruk av kommunens ambulerende bevillinger, søknader om stedlig utvidelse av bevillingen for en enkelt anledning og avgjør kurante søknader om bevillinger til enkeltanledninger, jf. Delegasjonsreglementet for Alkoholloven.

5. Vandelsvurdering

Salgs- og skjenkebevilling skal kunne nektes på grunnlag av negativ uttalelse fra politiet om søkers vandel når forholdet knytter seg til alkoholloven eller annen lovgivning som har sammenheng med alkohollovens formål, eller fra skatte- og avgiftsmyndighetene om økonomisk vandel i forhold til denne lovgivningen, jfr. alkohollovens §§ 1- 7, 1-7a, 1-7b og 1-7c fjerde ledd. Hvorvidt vandelskravet er oppfylt inngår i bevillingsmyndighetens forvaltnings skjønn og beror på en konkret vurdering. Engerdal kommune legger følgende føringer til grunn for skjønnsutøvelsen, jf kapittel 6 og 7:

6. Uttalelse fra den kommunale sosialtjenesten i NAV

Det skal også etter Alkohollovens § 1-7 innhentes uttalelse fra sosialtjenesten.

7. Viktige momenter ved tildeling og fornyelse av bevilling

Det skal legges vekt på om søker kan anses som skikket til å ha salgs eller skjenkebevilling, jf. alkohollovens §§ 1-7a og 1-7b.

Det kan tas hensyn til tidligere dårlig erfaring med søkerens utøvelse av bevilling i form av

- Brudd på vilkår som er satt for bevillingen
- Brudd på skjenke- eller aldersbestemmelser
- Endring av driftskonsept uten godkjenning
- Klanderverdig ordensforhold ved bevertningsstedet
- Brudd på reklamebestemmelser

Endringer som gjelder søkers vandelsmessige forhold skal kunne tillegges vekt ved fornyelse. Ved tildeling av bevilling skal skjenkestedets beliggenhet, størrelse og beskaffenhet samt målgruppen for virksomheten tillegges vekt. Negativ erfaring med tidligere driftsform, stedets egnethet og størrelse, trafikale og ordensmessige problemer og hensynet til lokalmiljøet for øvrig skal kunne tillegges vekt.

8. Punktavhold gjennomføres på følgende steder og i følgende situasjoner

Det gis ikke alminnelig skjenkerett som fast ordning for bevertningssteder i tilknytning til idrettsanlegg. Uavhengig av type anlegg, gis det ikke skjenkerett ved idrettsarrangement.

Det gis ikke skjenkerett ved arrangementer som er beregnet for eller inkluderer barn og ungdom under 15 år.

Det gis ikke alminnelig skjenkerett for bevertningssteder i umiddelbar nærhet av skoler og barnehager, slik at skjenking forhindres når disse er aktivt i bruk.

Det gis ikke alminnelig skjenkerett for bevertningssteder i tilknytning til vanlige butikker, i butikkenes åpningstider.

9. Kommunens kontroll

Alkoholovens § 1-9 pålegger kommunen å føre kontroll med salg og skjenking av alkoholholdig drikke i kommunen.

Bevilling kan inndras for resten av bevillingsperioden, eller for en kortere tid dersom vilkårene i § 1-7b ikke lenger er oppfylt, eller dersom bevillingshaver ikke oppfyller sine forpliktelser etter loven eller tilhørende bestemmelser. Det samme gjelder ved overtredelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av annen lovgivning når bestemmelsene har sammenheng med Alkoholovens formål.

Det skal ses strengt på bevillinger som ikke overholdes, særlig i forhold til skjenking/salg til overstadig berusede personer, mindreårige, og utover salgs- og skjenketid. Ved overtredelse av salgs- og skjenkebestemmelsene kan kommunen bestemme passende sanksjoner.

I følge delegasjonsreglementet er det Assisterende kommunedirektør som er delegert myndighet tilknyttet inndragning av salgs- og skjenkebevillinger.

Fra 1. januar 2016 ble det innført et nasjonalt system for prikkbelastning, hvis brudd på alkoholoven blir avdekket ved salgs- og skjenkekontroller. Salgs- og skjenkebevillinger skal inndras for en uke, hvis et bevillingssted får 12 prikker på to år. Dersom det i løpet av toårsperioden blir tildelt flere enn 12 prikker skal kommunestyret øke lengden på inndragningen tilsvarende. Tiden regnes fra bruddet fant sted. Det er ikke skjenkekontrollørene som ilegger prikkene når de er på kontroll, prikkene ilegges i etterkant. Prikker skal forhåndsvarsles, slik at bevillingshaver kan uttale seg og prikkene kan påklages til Statsforvalteren. Hvilke steder som får prikker, hvorfor prikker tildeles og hvor mange, er offentlig informasjon. Alkoholforskriftens kapittel 10 forklarer mer om prikkbelastning og sanksjoner.

10. Gebyr

Gebyr reguleres av bestemmelser gitt i alkoholforskrift kapittel 6. For faste bevillinger beregnes det årlig et gebyr for hver enkelt bevilling på grunnlag av forventet omsatt mengde alkoholholdig drikke. Beregningsgrunnlag mv, er nærmere regulert i alkoholforskriftens kapittel 6. Det foretas årlig en etterberegning og et etter oppgjør dersom det er avvik mellom forventet omsatt alkohol pr år og faktisk oppgjør. Det er fastsatt et fast gebyr for ambulerende og leilighetsvis skjenkebevilling. Gebyrsatsen fremgår av kommunens gebyrregulativ. Gebyr for salg og skjenking skal dekke kommunens utgifter til saksbehandling og kontroll av bevillingshaverne.

11. Generelle presiseringer

Søkere skal behandles på et likt grunnlag, men med mulighet til individuelle vurderinger/avgjørelser slik alkoholloven legger opp til. Søkere har anledning til å be om forhåndsvurdering av skjenkebevilling før plan om nytt/utvidelse av etablert skjenkested blir realisert.

Til private selskaper i leide lokaler vises til alkohollovens § 8.9.

Assisterende kommunedirektør har ansvar for å orientere i Vard'n eller på annet vis om denne bestemmelsen og dens omfang.

Delegert myndighet i alkohol- og skjenkebevillingssaker følger av det til enhver tid gjeldende delegasjonsreglement.

Handlingsplan - rusforebyggende del

1. Innledning

Handlingsplanen bygger på;

LOV 2009-12-18 nr 131: Lov om sosiale tjenester i arbeids- og Velferdsforvaltningen

LOV 1989-06-02 nr 27: Lov om omsetning av alkoholholdig drikk mv. (alkoholloven)

LOV 1992-07-17 nr 100: Lov om barneverntjenester (barnevernloven) LOV 2011-06-24 nr 30: Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. (helse- og omsorgstjenesteloven)

2. Mål og strategier

Regjeringen utformer rusmiddelpolitikken på nasjonalt nivå, og legger frem handlings- og strategiplaner. Kommunen må til enhver tid gjøre seg kjent med disse, og de bør være utgangspunktet for kommunale mål og strategier.

Viktige strategiske mål i rusmiddelpolitikken vil være:

- Å arbeide for reduserte skadevirkninger ved alkoholbruk, individuelt og samfunnsmessig.
- Spre kunnskap om skadevirkninger ved bruk av rusmidler.
- Arbeide for å unngå bruk av cannabis, ecstasy og lignende stoffer blant ungdom og yngre voksne og bruk av ulovlig produsert alkohol inkludert hjemmebrent. All bruk av illegale rusmidler er å betrakte som misbruk.
- Øke bevisstheten om sammenhengen mellom bruk og misbruk av de forskjellige rusmidlene.
- Heve debutaldere for bruk av alkohol.
- Gi informasjon og undervisning om virkning ved bruk av illegale rusmidler og alkohol som kan påvirke forståelsen av hvor viktig det er med en restriktiv holdning til bruk av disse rusmidlene.
- Påvirke forbrukernes valg i retning av svakere fremfor sterkere alkoholholdige drikker.

3. Kommunens mål og strategier

Engerdal kommune vil støtte opp om nasjonale mål og strategier. Kommunens egne målsetninger og strategier, skal være basert på kommuneplanens hovedmålsettinger for oppvekstmiljø, sosialt -og helsefaglig arbeid.

Hovedfokus skal være å beskytte barn og unge mot skader og belastninger knyttet til eget eller andres bruk av rusmidler.

Aktuelle tiltak:

- Videreutvikle det generell ungdomsarbeid.
- Generelt holdningsskapende arbeid inkluderes i helsestasjon, barnehage, skole, ungdomsråd, ungdomshus og andre arenaer for barne- og ungdomsarbeid og tilpasses brukerens alder og nivå.
- Temaet rus settes opp på dagsorden både i samtaler med foresatte og på foreldremøter både innen skole og barnehage, gjerne i samarbeid med kommunale helsetjenester, politi og andre aktuelle samarbeidspartnere.
- Årshjulet i kommunes Plan for forebygging av omsorgssvikt og atferdsproblemer skal inneholde tiltak om rusforebygging.
- Kommunen er blitt en BTI-kommune (Bedre Tverrfaglig Innsats) og innsatsen skal komme så tidlig som mulig. Rus er en risikofaktor og her må det jobbes godt med beskyttelsesfaktorer.
- Kommunalt ansatte nøkkelpersoner i arbeidet med barn og unge bør til egne seg kunnskap om tiltak som fremhever generell forebygging, grensesetting og holdningsskapende arbeid.
- Gjennomføre program for opplæring av bevillingsinnehavere, vakter med mer. Målet med en slik samling er å gjennomgå lover og forskrifter i alkoholl oven samt holdninger til illegale rusmidler, overstadig beruselse og rusbruk hos unge under 18 og 20 år.